

PALM KNIHY
knihy ve vaší dlaní

Luk královny Dorotky

Vladislav
Vančura

OBSAH

Guy de Maupassant	7
Usmívající se děvče	21
Brusič nožů	35
Dobrá míra	49
Chirurgie.....	64
Konec vše napraví.....	81
Morálka.....	94

F. X. Šaldovi

Guy de Maupassant

Vzácné barvy pařížské, jichž jste si s takovou snadností uvykli vážit, popuzují Francouze právě tak, jako vám jdou proti srsti strakatiny Menšího Města pražského. Odkud se vzalo tolik nadšení v jazycích národů, kteří procházejí křížem krážem Paříží? Stejně snadno uhádnete, co přimělo Guy de Maupassanta k tomu, aby mávl rukou nad shonem svého města. Praví se, že nesvár utvrzuje lásku. Snad se v důvodech řečeného básníka tajila milost, již zakoušíte plivající do páchnoucího proudu Čertovky, kterou jste prokleli a jež se vám přece líbí.

Buď jak buď. Guy de Maupassant byl rozhořčen. Paříž jej pobuřovala. Zvedl ruku, jako by se bránil proti nesmírnému klusání drožek, a zamířil ke kavárně, kde večeřival.

V tu chvíli skýtal boulevard obraz, jež jsme se naučili milovat o několik let později na plátnech impresionistů.

Vozkové v kabátcích s maličkou pláštěnkou mávali bičem, jehož násadec přechází v řemínek křivkou nedbale zdůrazněnou Manetem. Dámy obracely svou tvář k svítelnám, zachycující na ohbí tváře jejich záření, a ze stínů, které nám budou navždy připomínati kobalt a hněd' italských hlinek, zvedaly nosíky s narůžovělým chrípím. Vězely v kožišinách vždy o něco nádhernějších než důchody jejich milenců a v pláštích, jejichž cena nepřesahuje polovinu měsíčního příjmu manželova.

Pohyb, který upadl v zapomenutí od času krejčoviny obnažující lýtku, pohyb, v jehož konečcích prstů se řásná tkanina sukně a jehož dlaň obepíná bedra spěchající dámy, nebyl o nic méně krásný než o svátcích Kateřinek či o výročí pádu Bastily, a přece špatný rozmar, jenž se dotkl klobouku Maupassantova, byl jitřen zástupy Pařížanek stejně jako smečkami Pařížanů. Vídal je po dvě desetiletí choditi ve světlých svrchnících se zdviženým límcem; jejich hůl trčívá podle ramene a pohybem stále stejným zvedají levici ke křídlu svého vousu. Již dvě desetiletí nosí Pařížanky své peří po způsobu kavek!

Guy de Maupassant odvrátil hlavu od divadla, které ho unavovalo, a vstoupil do jedné z kavárniček, jichž je v ulici Richelieu naseto.

Byl listopad, konec týdne a táhlo právě na šestou. Zdá se, že v tuto hodinu jest nejlépe počínati příslovečná dobrodružství pařížská, avšak Guy de Maupassant nemyslí ani zdaleka na něco podobného, a právě dnes, kdy byl ve špatné míře, mohl odpovědětí dvojnásob snadno služičkám lásky, které se mýlívaly a jsou hotovy přijímati za bernou minci jeho chlapecké chování.

Usednuv kroužil kloboukem na ukazováku levice a jeho zevnějšek jevil roztržitost. Za zády básníkovými přecházel číšník, jeden z těch, kterých se nikdy nedovoláte v pravý čas. Maupassant si chtěl objednat jakýsi nápoj a ohlédl se ťukaje na stůl pětifrankem, jež držel mezi prsty. Co se tak rozhlížel, nemohl nevidětí dvojici rozvadených milenců. Maupassantova doba poznamenala malíře a básníky, pokud nezešedivěli, či pokud to někam nedotáhli, tak výrazně, že je každý poznal na sto honů. Podle kabátu bylo tedy lehko uhádnouti, že je mladý muž umělec. Jmenoval se Maurice Gilardin. Byl bledý zlostí a rovněž slečna po jeho boku na sebe upozorňovala; vedla si výstředně. Na první pohled se zdálo, že chodívá po nocích, ale Maupassant poznal, jak napodobuje vzor sotva zahlédnutý, a zřekl se toho mínění. Chovala se nepřiměřeně a bláhově vzbuzujíc spíše smích než nelibost. Guy de Maupassant nastražil uši a zaslechl úryvek hádky. Věc ho zaujala a obrátil se poznovu, nemoha zatajit úsměv.

Zatím se slečna octla v úzkých. Rozhlížela se hledajíc pomoc a touha po pomstě, která se zmocňuje dívek před žárlivými milenci, jí našeptávala, aby oslovila Guy de Maupassanta.

Když ztratíte hlavu, přidržíte se i pošetilých nápadů, neboť v takových chvílích se vám nehrne myšlenka za myšlenkou. Mauricova milenka neměla rovněž na vybranou, a tak dodavši si ducha přistoupila k Maupassantovi. V té chvíli se podobala hlupačce, znělo jí v uších a nevěděla dobře, co povídá. Maupassant stál, ale když se věc protahovala, poprosil slečnu, aby se posadili.

Nerozuměl ani slovíčku, ale bylo mu vhod slyšeti hlas, který splýval s hukotem kavárny, a zakoušel jakési zadostiučinění, konaje to, co byl před chvílí zatracoval.

„Podezřívá vás milenec?“ otázal se Maupassant přerušuje proud její zajímavé výmluvnosti.

„Říkejte mi Marcela, a to je Maurice Gilardin,“ pravila v odpověď ukazujíc na mladého muže, „rozešla jsem se s ním.“

„Vidíte, že nežertuji ani já, ani on,“ pokračovala obnažujíc předloktí, jež bylo zpruhováno ranami jako stupnice barvířova.

„Chtěl bych vám pomoci,“ pravil Maupassant, „ale nevím, s jakou byste mě přivítala, kdybych vám řekl, že jsem vzal věc doopravdy.“

„Zítřa, zítřa,“ odtušila Marcela, „byla bych vám zavázána, kdybyste právě teď osvědčil jen polovinu slibované opravdovosti.“

„Prosím vás o to. Zapřísahám tě!“ připojila vzrušena až k slzám, „řekni mu, že se známe od dvou let, a přísvedč ke všemu, co uslyšíš.“

Je velmi francouzské kývnouti v podobných okolnostech a Guy de Maupassant se nerozmýšlel, neboť není příkladnějšího Francouze nad tohoto Alasana.

„Ano,“ odpověděl, „řeknu panu Gilardinovi vše, co si přejete.“

Maupassant se rozhodoval rychle. Jedna dvě a již stál před Marceliným milencem.

„Dobrý večer,“ pravil, „dobrý večer, pane! Jsem Guy de Maupassant a chci vás upozorniti, že není správné obracet se zády ke svým přátelům. Slečna Marcela a já vás čekáme již drahnou chvílí.“

Účinek velikých překvapení bývá srovnáván s prudkým působením jedů, jež zmrazují člověka od nohou. Na Marcelu nepůsobilo jméno Maupassantovo ani zdaleka. Spolkla je nepohnuvši brvou, avšak její přítel! Zdálo se, že se zalkne rozpaky, změnil barvu a nebyl by snad té noci promluvil.

Nechtějte poznat jeho údiv příliš zevrubně, neboť jej nic neožrejmí, nejste-li sami s to zatajiti dech před mistrem podobného významu.

„Guy de Maupassant! Tento kníže francouzštiny stojí přede mnou a mluví ke mně!“ pomyslí si mladý básník zachvívaje se od hlavy k patě. Bůh ví, že by se byl spíše nadál vlka než Maupassanta. Zkoprněl a dočista nic nechápal. Podobalo se, že před ním vybuchla záře, a byl jako omámen. Maupassant jej vedl k Marcele a žárlivý básník kráčel jako ve snách. Usedl na okraj židle a pohlížel s jednoho na druhého.

Teprve poznenáhlu se vynořovala z jeho oslnění podoba přítelkyně a tvář mistrova.

„Zizi, Zizi!“ vykřikla Marcela, „Zizi, miláčku!“

„Co jste mu řekl, vy škodolibý člověče?“ dodala obrátivši se k mistrovi. Guy de Maupassant mlčel usmívaje se. V okamžiku, který se podobal zornici Marcelině rozšiřující se údivem a tmou, v okamžiku, jenž sotva dostačí, abychom pronesli jméno ušatého milence, zamyslí se nad nekonečným příběhem a zdálo se mu, že je v něm více lásky než ukrutnosti nebo nerozumu. Chtěl jej vyslechnouti.

Jakmile bylo jisto, že Maurice je opět při sobě, vzpomatovala se Marcela velmi rychle a na obrátku mohla pokračovati ve své hře.

„Pane Guy de Maupassante,“ pravila, „hlupáček, jehož jste zastihl v takových rozpacích, je můj milenec. Podváděla jsem vás s ním.“

„Bylo by mi milejší,“ odpověděl básník, „kdybychom si mohli vyměnit úlohy. Nešlo by říci, že jste podváděla pana Gilardina se mnou?“

Zatím již Maurice nabral dech. Byl mlád, snědý a černovlasý, tváře výrazné jako čepel, s obočím zdviženým a vlnou vlasů spadlou do čela. „Pane,“ děl vkládaje v toto oslovení všechn svůj obdiv, „pane, Marcela, o níž pravíte, že byla tak dlouho vaší přítelkyní, je nestoudnice! Vyzvala mne k této schůzce jen proto, aby nás svedla.“

„Jakže? Vy jste znal moje jméno a věděl jste, s kým se zde setkáte?“

„Ne,“ odpověděl Maurice, „neměl jsem ani tušení. Vešli jsme dříve a po celou tu dobu jsem k vám byl obrácen zády.“

Marcela se usmívala a na znamení díků tiskla Maupassantovu paži, potom pila víno. Postavila skleničku jen zpola vyprázdňenou před Maurice a řekla, jsouc při své mazanosti nevědomá jako oslátko: „Maurice, dodejte si odvahy, co na tom, že se rozejdeme?“

„Ach,“ vydechl Gilardin, dívaje se na toto lehkovážné stvoření, jež byl odsouzen milovati, a jakkoliv si ukládal zdrženlivost, přece mu uklouzlo, že se před Maupassantem cítí dvojnásob zahanben.

Marcela opakovala jméno básníkovo, ale ani teď se jí nezdálo známější než názviska z anglického slovníku.

„Nezahazuj se víc, než je třeba, příteli,“ pravila přehlížejíc zvysoka rozpaky Mauricovy.

„Je-li pan Maupassant znám a ctěn dík svému úřadu...“

„Marcelo! Marcelo!“ vykřikl Gilardin, hotov zbaviti svou přítelkyni stůj co stůj řeči.

Kavárničky v okolí ulice Richelieu nejsou toho druhu, aby snesly příběhy rozpoutanější, než je dovolená míra výstřihu. A tak, jako se odpočítává slušnost odění na knoflíky, budou měřiti slušnost výrazu podle řinčení číšek.

Maurice přebral houknuv příliš zostra.

Guy de Maupassant se teď usmívá pod kůží, a zatím co se lidé ohlížejí po divné trojici, pokračuje Gilardin již polohlasem: „Marcela chtěla říci, že píšu povídky. Jak je však možné, že mluvíc s vámi přece si domýšlí na podobné věci. Jak je možné, že nerozeznává, kdo z nás dvou je básník? Nevěřím jí ani zbla! Setkala se dnes s vámi po prvé právě tak jako já.“

Maupassantovi se zdálo, že je čas ukončiti šprým, a přisvědčoval Mauricovi, řka, že chvilíčka nejistoty, kterou zakusil, je pro něho zasloužený trest. Domluviv měl se Maupassant k odchodu a oblékal si plášť. Dříve však, než vyšel, pohlédl na účes Marcelin a na tvář Mauricovu, pociťuje výčitku, že odchází tak znenadáni.

„Ti hlupáckové!“ pravil sám sobě na usmířenou, „snad se jich moje mlčení nedotklo? Co jim mám říci? Jak se vzdáliti, aby se nepodobalo, že jsem nakvašen?“

Zatím Marcela vztyčila hlavu a vrhla na mistra jeden z pohledů, jež člověkem otřásají. Teprve teď poznala, že Maupassant je týž Maupassant, který píše knihy. Teprve teď poznala podobu svého básníka.

Na druhý den skončil Maupassant svou práci kolem páté hodiny odpoledne. Měl nakvap, neboť v tu chvíli jej očekávali přátelé před domem U letícího anděla, v ulici notně vzdálené od jeho příbytku. Seběhl po schodišti a stanuv mezi dvojí řadou platanů chtěl přivolati povoz. Rozhlédl se, přidržuje si klobouk proti větru, který vál s velkou rychlostí. Ulice byla poloprázdná a Maupassant nemohl nespátriti Maurice, který přecházel po celé délce hotelu Excelsior.

Věc snesla jediný výklad. Maurice si ze srdce přeje setkat se s mistrem a nemá odvalu jej osloviti. Poohlíží se a zasouvá hlouběji a hlouběji ruce do kapes svrchníčku. Jeho rozhodnost je zřejmá tam.

Maupassant neměl ve zvyku zdržovati se zdvořilostmi, které vás odvádějí od práce či od zábav, a nebyl by na Maurice zavolal, kdyby věc směřovala proti jeho srdci. Na štěstí nebyl Gilardin protivného zevnějšku a jeho duch, jakkoli se neleskl nejjasněji, jevil přece stopy po zásazích milostí, z nichž prvá a nejdůležitější je láska. To právě dostačovalo.

Guy de Maupassant k němu přistoupil a dotknuv se jeho ramene pozval jej do vozu, jenž právě přijížděl. „Domnívám se,“ pravil Maupassant, „že máme stejnou cestu.“

Maurice se v odpověď zarděl, a protože bylo nesnadné lháti, nepřisvědčoval. „Čekal jsem dlouho, než ji zvolíte,“ pravil po chvíli přemýšlení, neboť se nemohl jen tak z ničeho nic vzdáti mistrových slov.

Dalo se do deště. Maupassant dávno zapomněl, o čem je řeč, a díval se po třpytícím se boulevardu. Padala první tma a na nárožích se rozsvěcovaly lampy.